

**Millî Eğitim Şûra Kararlarında Okul Kütüphaneleri:
Bir Doküman Analizi Çalışması**

*School Libraries in National Education Council Decisions: A Document
Analysis Study*

Meltem ÖZKAN

Makale Bilgisi / Article Information

Bu makaleye atıf yapmak için/ To cite this article:

Özkan, M. (2022). Millî Eğitim Şûra kararlarında okul kütüphaneleri: Bir doküman analizi çalışması. *Bilgi Dünyası*, 23(2), 173-198. doi: 10.15612/BD.2022.680

Makale türü / Paper type: Görüşler / *Opinions*

Doi: 10.15612/BD.2020.680

Geliş Tarihi / Received: 15.06.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 04.10.2022

Elektronik Yayınlanma Tarihi / Online Published: 29.12.2022

İletişim / Communication

Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği / University and Research Librarians Association

Posta Adresi / Postal Address: Marmara Sok. No:38/17 06420 Yenışehir, Ankara, TÜRKİYE/TURKEY

Tel: +90 312 430 03 61; Faks / Fax: +90 312 430 03 61; E-posta / E-mail: bilgi@bd.org.tr

Web: <http://www.bd.org.tr/index.php/bd/index>

Millî Eğitim Şûra Kararlarında Okul Kütüphaneleri: Bir Doküman Analizi Çalışması*

Meltem ÖZKAN**

Öz

Okul kütüphaneleri sunduğu bilgi hizmetleriyle eğitim ve öğretim faaliyetlerini destekleme yükümlülüğü taşıyan birer bilgi merkezidir. Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma organı olan Millî Eğitim Şûralarında, okul kütüphanelerinin yeri incelenerek, alınan kararlarda kütüphanelere verilen önemin ortaya konulması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında, 1939-2021 yıllarını kapsayan Millî Eğitim Şûra kararlarına ait dokümanlar analiz edilmiştir. Söz konusu dokümanlarda “bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi, okuma” kavramlarına ilişkin kararların olup olmadığı, karar varsa hangi bağlamda ele alındığı tespit edilmiştir. Analiz sürecinde web tabanlı metin analizi araçlarından biri olan Voyant Tools kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, araştırma kapsamında belirlenen kavramların 1946 ve 1953 tarihli şûra kararlarında yer almadığını buna tezat olarak 1982 ve 2021 yılındaki şûra kararlarında bulunduğunu göstermiştir. Kütüphanenin eğitimle ilişkisi göz önüne alındığında kütüphane, kütüphaneci ve okul kütüphanesi kavramlarının, 7. şûradan (1962) itibaren gündeme geldiği saptanmıştır. Aynı kavramlara 11. şûrada (1982) rastlanmakla birlikte, takip eden süreçte 20. şûraya (2021) kadar hiçbir kararda rastlanmamıştır. Çalışmanın konuya ilişkin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Eğitim, kütüphane, okul kütüphanesi, kütüphaneci, Millî Eğitim Şûrası, şûra kararları.

* Bu çalışma, 2021-2022 eğitim- öğretim yılında Doç. Dr. Semanur Öztemiz’in sorumlusu olduğu Araştırma Raporu dersinde hazırlanan rapora dayanmaktadır.

** Mezun Öğrenci, Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, meltemozkanhnt@gmail.com

School Libraries in National Education Council Decisions: A Document Analysis Study*

Meltem ÖZKAN**

Abstract

School libraries are information centers that are obliged to support education and training activities with the information services they provide. In this study, it is aimed to reveal the importance given to school libraries in the decisions taken by National Education Councils, the highest advisory body of the Ministry of National Education. Within the scope of the research, the documents of the National Education Council decisions between 1939-2021 were analyzed. It was determined whether there are decisions regarding the concepts of "information, book, library, librarian, school library, reading" in the said documents, and if so, in which context they are discussed. Voyant Tools, one of the web-based text analysis and text editing tools, was used in the analysis process. The findings showed that the concepts determined within the scope of the research were not included in the council decisions of 1946 and 1953, on the contrary, they were found in the council decisions of 1982 and 2021. Considering the relationship between the library and education, it has been determined that the concepts of library, librarian and school library have come to the fore since the 7th council (1962). Although the same concepts were encountered in the 11th council (1982), no decision could be found in the following timespan until the 20th council (2021). It is thought that the study will contribute to the literature on the given subject.

Keywords: Education, library, school library, librarian, National Education Council, council decisions.

* This study is based on the report prepared in the Research Report course, which Assoc. Prof. Semanur Öztemiz is responsible for in the 2021-2022 academic year.

** Graduate Student, Hacettepe University Department of Information Management, meltemozkanhnt@gmail.com

Giriş

“Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.” (Türk Dil Kurumu, 2022) olarak tanımlanan eğitim, bireyin topluma kazandırılmasında önemli bir yer tutar. Türkiye’de ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde sunulan temel eğitim, Millî Eğitim Bakanlığının teşkilatlarından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan müfredat kapsamında gerçekleştirilmektedir (Özkan, 2020, s. 54). 12 yıllık temel eğitimi destekleyen ve zenginleştiren bir unsur da okul kütüphaneleridir. Kütüphaneler, bilgiye erişim becerilerinin kazandırılmasında yaşamsal öneme sahiptir (Yılmaz, 2015, s. 264). Bu doğrultuda okul kütüphaneleri, eğitim ve öğretim faaliyetlerini, yaşam boyu öğrenme etkinliklerini desteklemek için bilgi erişim imkânı sağlamaktadır (Önal ve Topçu, 2013, s. 311; Yılmaz, 2015, s. 259). Okul kütüphanesinin amaçları şöyle sıralanabilir:

- “Okulun görevleriyle birlikte öğretim programında belirtilen eğitimsel amaçları desteklemek ve ilerletmek;
- Çocuklarda okuma, öğrenme, yaşamları boyunca kütüphane kullanma alışkanlığını ve zevkini geliştirmek ve sürdürmek;
- Bilgi edinme, anlama, hayal kurma ve eğlenme amacıyla bilgiyi kullanma ve yaratıcılığı sağlama deneyimlerini oluşturacak fırsatlar sunmak;
- Toplumdaki iletişim yöntemlerine duyarlı olarak yapıya, biçime veya ortama bakılmaksızın bilgiyi değerlendirmeleri ve kullanmaları için bütün öğrencileri eğiterek beceri kazanmalarını desteklemek;
- Yerel, bölgesel, ulusal ve evrensel kaynaklara erişimi sağlayarak kullanıcıların farklı görüşleri, deneyimleri ve düşünceleri üretebilmelerinde gerekli olanakları tanımak;
- Sosyal ve kültürel olayların farkında olmayı ve bunlara önem vermeyi sağlayan faaliyetler düzenlemek;
- Okulun görevlerini başarıyla yerine getirmesi için öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve velilerle birlikte çalışmak;
- Etkin ve sorumlu vatandaş olarak demokrasiye katılmak için düşünce ve bilgiye erişim özgürlüğünün gerekliliğini benimsetmek;
- Okul kütüphanesinin kaynaklarını, hizmetlerini ve okumanın gerekliliğini okulun tamamına ve ilgili olabilecek herkese anlatmak.” (IFLA/UNESCO, 2000, s. 2).

Okul kütüphanelerinin eğitim sistemi içindeki yerini ortaya koyan bu amaçlar, bilgi hizmetleriyle bireylerin yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin olumlu yönde etkilenebileceğine de vurgu yapmaktadır (Önal ve Topçu, 2013, s. 312).

Türk millî eğitim sistemini düzenleyen ve güçlendiren, sistemdeki sorunları tespit edip çözüm üretmek için eğitimcinin niteliğini ve kalitesini artıran şûra toplantıları yapılmaktadır. Millî Eğitim Şûrası adı verilen bu toplantıların tarihi, 1920'li yıllara dayanmaktadır. Türkiye'nin eğitime dair ilk kurumsal çabası 25 Mart 1921 tarihinde toplanan "Telif ve Tercüme Heyeti"dir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışından sonra Maarif Kongresi toplanmıştır. Bu kongre hem Millî Eğitim Şûraları hem de Türkiye eğitimi açısından önemli bir adım olmuştur. Kongrede ilköğretim ve ortaöğretimdeki okul ve öğrencilerle ilgili nicel veriler, eğitim sisteminin ihtiyaçları, öğretim programları gibi konular üzerinde durulmuştur (Serçin, 2019, s. 15; Kapluhan, 2015; Deniz, 2001, s. 11). Şûralara kadar bir diğer önemli etkinlik ise Heyet-i İlmiye toplantılarıdır. Heyet-i İlmiyelerde yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin eğitim politikaları belirlenmiştir. Bu kapsamda mevcut eğitim sorunları tanınmış eğitimcilerin fikir, düşünce ve tecrübelerinden yararlanılarak tartışılıp karara bağlanmıştır. Heyet-i İlmiye, 1926 yılına kadar üç kez toplanmıştır (Cumhuriyetin İlk Dönemi, 2017, s. 3). En nihayetinde 1939 yılından başlamak üzere günümüze kadar eğitim alanındaki değişim, gelişim ve yenilenme için toplanan heyet, Millî Eğitim Şûrası olmuştur. Bu şûralarda eğitim sistemini düzenleyen, çağın gereksinimlerine uygun ve değişimi yakalayacak kararlar alınmaktadır. Eğitimde meydana gelen gelişmeler, bireylerin özellikleri, teknoloji kullanım becerileri ve yaşam boyu öğrenme ilgisi, yeni dünya düzeninin mihenk taşı olan bilgiyle bütünleşmiş toplumların oluşmasına katkı sağlamıştır (Önal, 2015, s. 234). Bireylerin bu değişime uygun bir şekilde yetişmesi, sağlıklı ve doğru bilgiye erişim sürecini yürütmesine destek olacak en iyi ortam, eğitim ve öğretim faaliyetlerini destekleyen, okulların önemli parçalarından olan okul kütüphaneleridir. Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma organı olan Millî Eğitim Şûralarında okul kütüphaneleri konusunda ele alınan kararlar değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında, 1939'dan bu yana bir araya gelmiş toplam 20 şûraya ait kararlar incelenmiştir. Çalışmada nihai olarak, eğitim sistemi içinde önemli rol oynayan okul kütüphanelerinin, eğitim sistemine yön veren şûralarda değinilen bir kavram olup olmadığını ortaya koyarak alanyazına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Millî Eğitim Şûrası

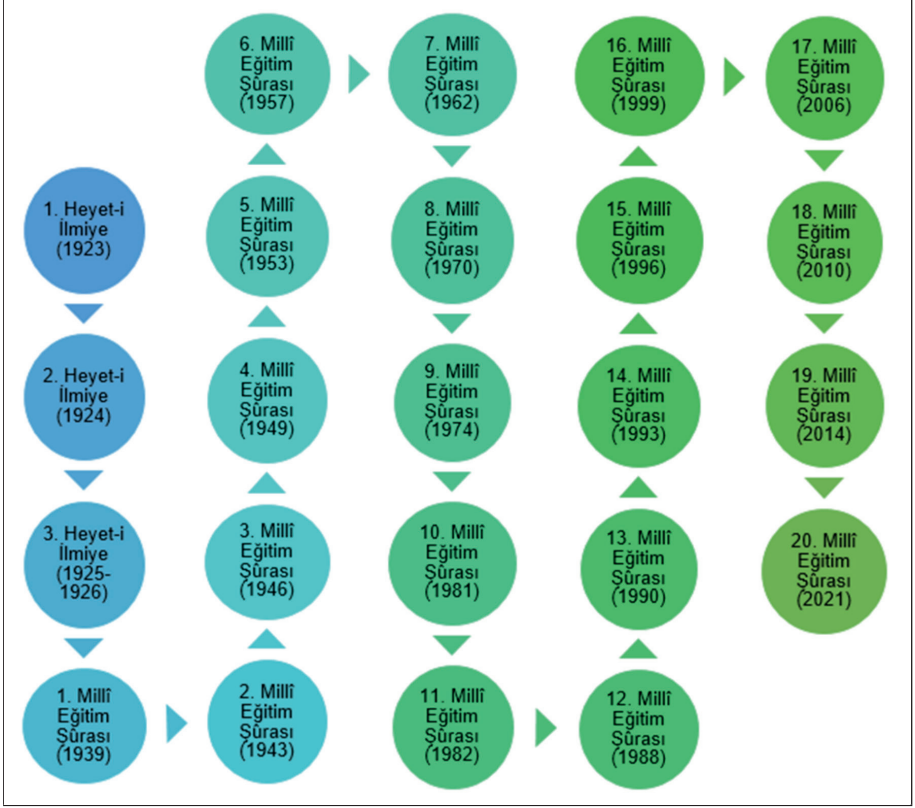
Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma kurulu Millî Eğitim Şûrasıdır (Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 2011). Türk eğitim sisteminin ve politikalarının her yönüyle değerlendirildiği, görüşüldüğü ve tartışıldığı Millî Eğitim Şûralarında eğitim sisteminin tüm paydaşları rol almaktadır. Şûralarda eğitim sistemine yön verecek çeşitli konuları kapsayan tavsiye kararları alınmaktadır. Bu kararlar, uygulama makamı olan Millî Eğitim Bakanlığına sunulmaktadır (Serçin, 2019, s. 17). Bakanlık, tavsiye kararlarının uygulamaya koyulması yönünde çalışmalar gerçekleştirmektedir. Kararlar kısa sürede uygulamaya geçemediği gibi hiç uygulamaya geç(e)meyen kararlar da bulunmaktadır.

Millî eğitim sistemine yön veren tavsiye kararlarını sunan şûraların tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Millî Eğitim Şûrasının tarihinin II. Mahmut'un "Meclis-i Valay-ı Ahkami Adliye" raporuyla başlatıldığını söylemek mümkündür (Efendioğlu, 2013, s. 8). Öte yandan Cumhuriyet Dönemi'ne yakın bir zamanda yapılan Maarif Kongresini de ilk örnekler arasında saymak mümkündür. Millî eğitimle ilgili amaç ve yöntemler belirlemek, öngörülerde bulunmak, Türk eğitimine bir perspektif oluşturmak amacıyla 16 Temmuz 1921'de Mustafa Kemal'in başkanlığında Ankara'da "Maarif Kongresi" düzenlenmiştir. Maarif Kongresinin ve bundan hemen sonra düzenlenmiş olan Heyet-i İlmiye çalışmalarının, şûraların ön çalışmasını oluşturduğunu söyleyebiliriz (Deniz, 2001, s. 11; Serçin, 2019, s. 15). Heyet-i İlmiyeler 1923, 1924 ve 1925 yıllarında olmak üzere üç kez toplanmıştır. Heyet-i İlmiyeler toplandıkları dönemde, bir nevi Talim ve Terbiye Dairesi (yeni adıyla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı) ile Millî Eğitim Şûralarının görevlerini üstleniyordu. Üç kez toplanan Heyet-i İlmiyelerin toplanış amaçları da yine yeni Türk devletinin eğitim şeklini, yapısını ve hedeflerini belirleyip bunları ortaya koymaktı. Millî Eğitim Şûraları, Heyet-i İlmiyelerin belli aralıklarla çalışmaya devam ettiği kurumsallaşmış yapı olarak nitelendirilebilir (Deniz, 2001, s. 11-12). Eğitim alanı için başlatılan I. Maarif Kongresi ve Heyet-i İlmiye çalışmalarının, millî eğitim sisteminin geliştirilmesinde ve planlanmasında katkısı büyük olmuştur (Efendioğlu, 2013, s. 12).

Temeli Cumhuriyet Dönemi öncesine dayanan ve günümüzde Millî Eğitim Şûrası adıyla anılan yapıyı hazırlayan etkenler genel olarak şu şekilde sıralanabilmektedir (Deniz, 2001, s. 14-20):

- Yeni devletin ve toplumun, yapılandırılmasında eğitime önemli görevlerin yüklenmesi,
- Eğitimle ilgili politikalar üretecek bir kuruma ihtiyaç duyulması,
- Üniversitelerin eğitim sistemi oluşturma sürecinde yetersiz olması,
- Ülkenin en kısa zamanda, en az maliyetle ve kendi öz kaynakları ile kalkınması zorunluluğu,
- Yabancı uzman ve kurulların çalışmalarından beklenen düzeyde verim alınamaması,
- Ülkenin eğitimcileri ve eğitimle ilgili kesimlerin temsilcilerinin buluşturulmasıyla oluşacak yapıdan (Maarif Şûrası) yararlanma isteği.

Millî Eğitim Şûralarının günümüze kadar olan toplantıları ve tarihlerine bakıldığında sistemli bir toplanma olmadığı anlaşılmaktadır. Heyet-i İlmiyeler de dâhil olmak üzere gerçekleştirilen tüm şûraların tarihleri aşağıda belirtildiği gibidir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2022):

Şekil 1*Millî Eğitim Şûralarının Kronolojik Sırası***Resmî Kaynaklarda Okul Kütüphaneleri**

Gençleri bilgiyle buluşturma ve eğitimle bütünleşme üzerinde yoğunlaşan okul kütüphaneleri (Önal ve Alaca, 2019, s. 127), “öğrencilerin bilgidan düşünceye olan yolculuklarında kişisel, sosyal ve kültürel gelişimlerinde ana unsurlar olan okumanın, sorgulanmanın, araştırmanın, düşünmenin, hayal kurmanın ve yaratıcılığın olgunlaştığı fiziksel ve sanal mekândır.” (IFLA, 2015, s. 15). Türkiye’de okul kütüphaneleri, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermektedir. Okul kütüphanelerinin hizmetlerini belirleyici ve destekleyici esaslar bakanlığın mevzuatları ve teşkilâtları aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği

Türkiye’de Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği’nin yürürlüğe girmesi 1959 yılına aittir. Yönetmelik 1976, 1982, 2000 yıllarında güncellenmiştir ve son olarak 2006 yılında son güncellemesini almıştır (Durukan, 2019, s. 181).

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 22/08/2001 tarihli ve 24501 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001). Bu yönetmeliğin amacı (Madde 1): “Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin bilimsel düşünen, demokratik davranışlara sahip, okuma alışkanlığı kazanmış, öğrenmeye, araştırmaya ve yeni teknolojileri kullanmaya istekli; hak, görev ve sorumluluklarının bilincinde; çağın gereklerini yerine getirebilecek şekilde yetişmelerine ve yararlanmalarına yardımcı olmak için okul kütüphaneleri ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapmaktır.” İlgili maddede yönetmeliğin amacı belirtilirken bir yandan da okul kütüphanesinin sorumluluğuna vurgu yapılmaktadır.

Yönetmeliğin 4. maddesinin a bendinde yer alan kütüphaneci tanımı lisans düzeyindeki bir kütüphaneciye yapılırken 10. maddesinde bu tanım kitap sayısı sınırlı tutulmuştur; derme sayısı üç binden az olan kütüphanelerde kütüphanecilik kursu almış öğretmen ya da öğretmenler kurulunun belirlediği bir öğretmen görev yapabilir. Derme sayısı üç binden fazlaysa, kütüphaneci atanır. Lisans düzeyinde kütüphanecilik eğitimi almış kütüphanecinin okul kütüphanesine atanması şartı derme sayısına bağlı olmamalıdır. Bunun yanı sıra ilgili maddede atamaya dair detaylara yer verilmemiştir. MEB’in kütüphaneci kadrosu açarak kütüphaneci atama işlemi henüz gerçekleşmemiştir. Buna rağmen okul kütüphanelerine yönelik olarak son yıllarda gerçekleştirilen birtakım projeler (Z-Kütüphane Projesi, Kütüphanesiz Okul Kalmayacak Projesi, Mesleki eğitimde 1000 Okul Projesi, Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması) ile okul kütüphanelerinin varlığı önem kazanmaya başlamıştır. Okul kütüphanecisi olmadan bir okul kütüphanesi kurulabilir ancak var olamaz (Durukan, 2015, s. 47). Millî Eğitim Bakanlığının bu konu üzerinde bir girişimde bulunması umulmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi

Tebliğler Dergisi’nde 2006 yılında yayımlanmış olan bu yönergenin (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006) amacı (Madde 1 / 1): “Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî/özel örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bulunan kütüphanelerin donanım, kitap ve diğer eğitim araçlarının standartlarını belirlemek, öğrencilerin kütüphanelerden etkin ve verimli olarak yararlanmalarına yönelik usul ve esasları düzenlemektir.” Kütüphane unsurlarından kullanıcı ve koleksiyonu kapsayan bir amaç doğrultusunda hazırlanmış bir yönerge dir.

MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği’nde olduğu gibi bu yönergede de kütüphaneden sorumlu personelin ilgili lisans alanından mezun bir kütüphaneciden seçileceğine değinilmiş olup personele dair madde (Madde 5 / 1) şu şekildedir: “Kütüphanede so-

rumluluk verilecek personel, yüksek öğretim kurumlarının ilgili bölümlerinden mezun veya Bakanlıkça kütüphanecilik konusuyla ilgili verilen eğitime katılım sertifikasına sahip olanlar arasından seçilir". Personelin yanı sıra kütüphaneye dair ilişkin diğer konularda (unsurlar) da standartlar yönergede açıkça belirtilmiştir (mekân: madde 6, donanım: madde 7, koleksiyon: madde 8 ve 9).

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığının teşkilâtlarından birisidir. Okul kütüphanelerinin hizmetlerini destekleyecek bir başka yönetmelik olarak da bu bakanlığın yönetmeliği örnek gösterilebilir. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği, 12/07/2012 tarihli ve 28409 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği, 2012). Bu yönetmeliğin amacı (Madde 1 / 1): "Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının kuruluş ve işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."

Yönetmelikte Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının görevlerinin açıklandığı Madde 6 / 1'in i, j ve k bendlerinde okul kütüphanelerine dair görevlerinin olduğu görülmektedir. İlgili bendler (Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği, 2012):

- "i) Okuma kültürünün gelişmesine yönelik ilgili birimlerle işbirliği yaparak politika ve stratejiler belirlemek ve uygulama ilkelerini oluşturmak,
- j) Okul ve kurumlarda kütüphane açma, geliştirme ve zenginleştirmenin ilke ve standartlarını belirlemek,
- k) Kütüphanelerden öğretmen, öğrenci, veli ve vatandaşların faydalanması için stratejiler geliştirmek."

Literatür Değerlendirmesi

Millî Eğitim Şûra kararlarını her disiplin farklı konulardan ele alarak değerlendirmiştir. Çalışmanın bu bölümünde şûralara ve şûra kararlarına dair yapılan farklı çalışmalara yer verilmiştir. Çünkü bu çalışmada da literatürdeki çalışmalar gibi şûra kararları esas alınarak kütüphanecilik alanı dâhilinde bir analiz gerçekleştirilmiştir. Okul kütüphaneleriyle ilgili olarak yapılan çalışmalardan ise çalışmasında Millî Eğitim Şûralarına yer veren yarınlara yer verilmiştir.

Araştırmanın konusal benzerliği, alanyazında geçmiş yıllarda Önal (1986)'ın çalışmasında görülmüştür. Önal bu çalışmada okul kütüphanelerinin hizmet vermesini etkileyen yönetsel faktörleri incelemiştir: eğitim politikası, yönetimle ilgili ilkeler, teşkilat ve görevler, yönetmelikler ve genelgeler. Yönetimle ilgili ilkelerde 7-8-9-11. Millî Eğitim Şûra ve kararlarına değinerek okul kütüphaneleri kapsamındaki kararları saptamıştır.

Bir diğer çalışma Bayraktar ve Duman (1982) tarafından yapılan çalışmadır. Ancak bu çalışmada şûra dokümanlarının ya da kararlarının değerlendirilmesinden ziyade Türk millî eğitim sistemi içinde okul kütüphanelerinin yeri ve gerekliliği açıklanmıştır. 10. Millî Eğitim Şûra gündemlerinden biri Türk millî eğitim sistemi olup Bayraktar ve Duman da yeni sistem içinde okul kütüphanelerinin önemini kütüphane unsurlarıyla belirtmiştir. Ancak şûra kararları içinde okul kütüphanelerine yer verilmemiştir (X. Millî Eğitim Şûrası, 1981).

Diğer bir çalışma ise Türk Kütüphaneciler Derneği adına Sefercioğlu'nun (1970) VIII. Millî Eğitim Şûrası Başkanlığına okul kütüphanelerine ilişkin sunduğu muhtıra yazısıdır. Okul kütüphanelerini ilgilendiren sorunlara (yönetim ve denetim, organizasyon yahut sistem yetersizliği, materyal seçimi, öğretici kadroda kütüphane kavramı) yer verilen yazıda, bu sorunlara yönelik çözüm teklifleri de sunulmuştur. İlgili şûraya katılan davetliler arasında İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin o dönemdeki Müdürü Muzaffer Gökman ile İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Müdür Yardımcısı Nimet Bayraktar yer almıştır. Şûra kararlarında doğrudan kütüphane kurumunu ilgilendiren bir karar olmayıp sadece az masraflı tesis, araç ve gereç isteyen programlar altında kütüphane anılmıştır (VIII. Millî Eğitim Şûrası, 1970, s. 5).

Şenyurt (2018), doktora tezinde öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasına yönelik olarak öğretim programlarında yapılan eylemleri, planları, çalışmalarını vb. ortaya koymak için Türk Millî Eğitim Sistemini etkileyen unsurlar incelemiştir. Bu unsurlar arasında şûralara da yer vererek 18. ve 19. Millî Eğitim Şûra kararlarını incelemiştir. Alınan kararların çeşitli uygulamalar içermesi bakımından bilgi okuryazarlığı becerisini destekleyici olmasıyla birlikte yaşam boyu öğrenme izlemlerini de barındırmıştır. Öğrencilerin medya ve bilişim teknolojilerinin kullanımına ilişkin eğitimler ile öğretmenlerin bilgiye erişimi için çalışmaların yapılmasına, mesleki gelişimlerinin desteklenmesine dair konulara yer verilmiştir. Tüm bunlar göz önüne alındığında dolaylı ya da doğrudan yapılacak çalışmaların bilgi okuryazarlığını kazandıracaklarını ya da destekleyeceğini söylemek mümkündür.

1990 ve sonrasında yapılan (13.-18. şûra arası) Millî Eğitim Şûralarını inceleyen Dağhan ve diğerleri (2011, s. 835), şûralarda ele alınan teknoloji politikalarındaki durumu ortaya koymayı amaçlamıştır. Teknolojinin eğitim sistemiyle bütünlüştürülmesine dair somut kararların 1996 yılına kadar olmadığı sonucuna ulaşan Dağhan ve diğerleri (2011, s. 837-838), ele alınan beş şûra döneminde teknoloji ile ilgili alınan kararların, bir önceki şûraya kıyasla genişletilmiş olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Şahin (2012), 1939-2010 yıllarını kapsayan şûralarda psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) ile ilgili alınmış kararları değerlendirmiştir. PDR'nin gündeme getirildiği ilk şûra, 7. Millî Eğitim Şûrasıdır. 2010 yılına kadarki her şûrada da PDR'ye çeşitli açılardan vurgu yapıldığı sonucuna ulaşmıştır.

1939-2014 yılları arasında yapılmış olan şûralarda “Yaşam Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi, Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim” ile ilgili alınmış kararların değerlendirildiği çalışmada (Yazar ve Keskin 2018), ilgili kelime gruplarının hepsi her şûrada gündeme getirilmemiş olsa da şûralarda genel hatlarıyla değinildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Halk Eğitimi”ne 1. şûrada değinilirken “Yaşam Boyu Öğrenme”ye 8, “Yetişkin Eğitimi”ne 9, “Yaygın Eğitimi”ne ise 10. şûradan itibaren değinilmediğini görmüşlerdir.

Millî Eğitim Şûralarına dair yapılan başka bir çalışmada “değer, ahlak ve karakter eğitimi” ile ilgili alınan kararlar değerlendirilmiştir. Keskin ve Yazar (2018)’a ait bu çalışmada 1939-2014 yılları arasında gerçekleşen şûraların raporları, yazılı dokümanları ve kararları üzerinden analiz yapılmıştır. Buna göre her üç eğitim konusu da şûralarda gündeme getirilmiştir. 5. şûrada her üç konu ele alınmış olup değerler eğitimi konusu, ahlak ve karakter eğitimine göre şûralarda daha çok ele alınmıştır.

Şûra oturumlarında konuşulan konulara, temalara, içeriklere dair kararlar şûra sonunda oylama sonucuyla tavsiye kararlarına dâhil edildiği için kimi zaman her içerik kararlara yansımamaktadır. Örneğin, son olarak 1-3 Aralık 2021 tarihinde toplanan 20. Millî Eğitim Şûrasına 32.643 görüş iletilmiştir. Bu görüşler bakanlığın bünyesinde oluşturulan komisyonlar tarafından bilimsel ilkelere bağlı kalınarak derlenmiş ve şûranın son günü oylanan kararlar neticesinde 128 tavsiye kararı alınmıştır (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2021, s. 52).

Yöntem

Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi ve Evreni

Araştırmada, 1939-2021 yılları arasında alınan Millî Eğitim Şûra kararlarında okul kütüphanelerinin kavramsal olarak yerini ve genel durumunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu anlamda ilgili şûra kararlarında geçen “bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi, okuma” kavramlarına bağlı betimsel istatistikler ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamında, “1939-2021 yılları arasında yapılan Millî Eğitim Şûralarında; bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi, okuma kavramlarına ilişkin hangi kararlar alınmıştır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma çerçevesinde, geçmişten günümüze gerçekleştirilen yirmi Millî Eğitim Şûra kararlarına ait dokümanlar kullanılmıştır. Dokümanların incelenmesi için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda izlendiği araştırma türüdür. Nitel araştırmalarda araştırılan olay, kişi veya olguların miktarı, ortalaması, sayısı gibi ölçülebilen özellikleri yerine; daha çok detaylı olarak ve anlamaya dönük yapılan, “nasıl, niçin” gibi sorularla ortaya çıkarılmaya çalışılan araştırmalardır (Sak ve diğerleri, 2021, s. 229; Kırıl, 2020, s. 173). Bir araştırma yöntemi olarak, doküman analizi çoğunlukla diğer

araştırma yöntemlerini tamamlayıcı olarak kullanılsa da tek başına bir yöntem olarak da kullanılmaktadır (Bowen, 2009, s. 29; Morgan, 2022, s. 66). Söz konusu analiz, fiziksel ve elektronik dokümanlar olmak üzere tüm bu dokümanları incelemek veya değerlendirmek için kullanılan sistematik bir işlemdir. Anlam çıkarmak, anlayış kazanmak ve deneysel bilgiler geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Hoepfl, 1997, s. 496; Kıral, 2020, s. 173; Morgan, 2022, s. 64; Sak ve diğerleri, s. 241).

Veri Toplama

Millî Eğitim Şûra kararlarına ait dokümanlar T.C. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının web sitesinden (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2022) elde edilmiştir. Şûra kararlarını içeren PDF formatındaki dokümanların hepsi araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Analizi

Doküman analizinde Voyant Tools kullanılmıştır. Voyant Tools, içerik analizi yöntemlerinde, özellikle büyük metinsel veri setlerinde oldukça kullanışlıdır (Hetenyi, Lengyel ve Szilasi, 2019, s. 395). Kullanıcı dostu ve web tabanlı metin analiz ve metin düzenleme araçlarından biri olan Voyant Tools (Miller, 2018, s. 170; Öztemiz, 2021, s. 555; Öztemiz ve Özel, 2020, s. 396) Stéfan Sinclair ve Geoffrey Rockwell tarafından geliştirilmiş olup açık kaynak kodludur (Sampsel, 2018, s. 153).

Çalışma kapsamında verilerin analiz edilme süreci:

- Millî Eğitim Şûra kararlarını içeren dokümanlar MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının web sitesinden indirilmiştir.
- 20 şûraya ait kararların yer aldığı 20 PDF dosyası Voyant Tools'a yüklenmiştir.
- Araştırma kapsamında belirlenen kavramlar (bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi, okuma) ayrı ayrı analiz edilmiştir.
- Analiz edilen kavramlar veri setine; geçtiği şûra adı, geçtiği karar numarası ya da sayfa sayısı ve kaç kez geçtiğini gösteren frekansıyla birlikte girilmiştir.
- Veri seti oluşturulurken şûralar ve kararlar kodlanmıştır: Şûralar için "Ş", kararlar için "K" harfi kullanılmıştır. Örneğin, kütüphane kavramı veri setine işlenirken ilgili şûrası ve kararı "Ş9 K18" olarak kodlanmıştır. Dokümanlarda karar numarası verilmeyen kararlar için kararın bulunduğu sayfa numarası esas alınarak "S" kodu kullanılmıştır. Örneğin 11. şûraya ait dokümanın 24. sayfasında kütüphaneci kavramına dair bir karar varsa, bu karar "Ş11 S24" şeklinde kodlarla belirtilmiştir.
- Bir kontrol listesi oluşturularak kavramlar şûralarda geçiyorsa bir (1), geçmiyorsa sıfır (0) rakamları kullanılmıştır (bkz. Tablo 1). Bu listeyle kavramların şûralarda geçip geçmediği genel hatlarıyla ortaya koyulmuştur.

Bulgular

Geçmişten günümüze gerçekleştirilen şûralardaki kararlar analiz edilerek belirlenen kavramların hangi şûrada, hangi kararda ya da sayfada geçtiği tespit edilmiştir. Elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Tablolar, çalışma kapsamında oluşturulan temel araştırma sorusunun da yanıtı niteliğindedir.

1939-2021 yılları arasında yapılan Millî Eğitim Şûralarında; bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi, okuma kavramlarının hangi şûralarda geçtiğini gösteren kontrol listesi Tablo 1’de verilmiştir. Yöntem bölümünde de belirtildiği üzere ilgili kavram şûrada geçiyorsa 1, geçmiyorsa 0 rakamıyla kodlanmıştır.

Tablo 1

Kavramların Ele Alındığı Şûraları Gösteren Kontrol Listesi

	Şûralar																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bilgi	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kitap	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1
Kütüphane	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1
Kütüphaneci	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Okul kütüphanesi	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Okuma	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1

Tablo 1 incelendiğinde kavramların şûra kararlarında sadece geçiş geçmediğine ait bilgi edinilmektedir. Örneğin tabloya bakarak “Bilgi kavramına ait karar 5. şûra kararları içinde var mı, yok mu?” sorusuna cevap alınabilmektedir.

Belirlenen kavramlar doğrultusunda 3. ve 5. Millî Eğitim Şûra kararlarında hiçbir kavrama değinilmezken 11. ve 20. Millî Eğitim Şûra kararları içinde bütün kavramlar yer almıştır. Bunların yanı sıra bilgi ve kitap kavramları diğer kavramlara nispeten daha fazla şûra kararında yer alınmıştır. Kütüphanenin eğitimle ilişkisi son derece önemli olmasına rağmen kütüphane, kütüphaneci ve okul kütüphanesi 7. şûradan itibaren yani yaklaşık olarak 1960’lı yıllardan sonra şûra kararlarında yer almaya başlamıştır. Öte yandan kütüphaneci ve okul kütüphanesi 11. şûradan sonra 20. şûraya kadar kararlarda yer almamıştır. Tablo 1 göz önüne alındığında eğitim sistemine yön veren şûralarda eğitimin bir parçası olan okul kütüphanelerinin her şûrada geçmesi gerekirdi. Çünkü okullara ait bir bölümün (okul kütüphanesi) eğitimi destekleyici yönüne katkı sağlayacak kararları alınmalıdır.

Kavramlar özelinde detaya inildiğinde hangi kavramın hangi şûralarda ne sıklıkta geçtiği ise aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2

Bilgi Kavramının Şûra Kararlarındaki Yeri

Şûra numarası	Yıl	Karar/Sayfa numarası	Kararlarda geçme sıklığı
Ş4	1949	K4	2
Ş6	1957	K8	1
Ş7	1962	S2, S3, S4, S5, S6, S7, S10	13
Ş8	1970	K8, K24	2
Ş9	1974	S1, S3, S4, S5, K4, K11, K18, K19, K21, K25, K27, K32, K36, K45, K49, K51, K52, K61, K85, K87, K88, K96, K99, K106, K123	49
Ş11	1982	S1, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10, S11, S12, S13, S14, S19, S20, S24, S25, S27, S30, S32, S34	80
Ş12	1988	S3, S4, S7, S9, S10, S14, S15	23
Ş13	1990	S2, S3	2
Ş14	1993	K8	1
Ş15	1996	S5, S6, S7, S8, S12, S13, S16	24
Ş16	1999	S4, S5, S6, S9, S12, S13, S14	15
Ş17	2006	S4, S6, S7	6
Ş18	2010	S1, S3, S7, S9, S10, S12, S13, S14	17
Ş19	2014	K1.2.5, K1.2.6, K1.2.7, K1.2.9, K1.4.3, K1.4.12, K2.2.5, K2.2.10, K2.2.14, K2.7.1, K4.2.18, K4.3.15	15
Ş20	2021	K7, K20, K21, K97, K102	5

Kavramlar arasında "bilgi", şûra kararlarında en çok yer verilen kavramdır. İlgili kavramın yoğun bir şekilde 9. ve 11. şûra kararlarında yer aldığı görülmüştür. Bu kararlarda genel itibarıyla bir konuda enformasyona sahip olmak anlamına gelen bilgi ile seçmeli derslerin adında geçen bilgi olarak kullanılmıştır. Örneğin, "İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak" (Ş9 S1); "Ortak dersler, öğrencilere temel nitelikte genel kültür veren ve her öğrencinin alması gereken derslerdir. Bu dersler şunlardır: Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, yabancı dil, sanat ve iş eğitimi, müzik, beden eğitimi ve ahlâk." (Ş9 K4). "... Geliştirilen modele göre her kademe öğretmenliği için genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi dâhil lisans (4 yıllık

öğrenim) kabul edilmiştir.” (Ş11 S5). Alanıyla ilgili bilgi ve becerilerini en uygun yöntemlerle öğrencilerine öğretebilme tekniklerini bilir ve bu konuda beceri kazanır.” (Ş11 S12). Bunların yanı sıra kütüphanedeki kaynakların birer bilgi kaynağı olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin bilgiye erişimi ve eğitimlerini destekleyecek bilgi kaynaklarından yararlanmalarını destekleyecek karar bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle bilgi kavramı, kütüphane kaynaklarının bilgi kaynağı olarak kullanılması yönünde bir karar bulunmamaktadır.

Diğer bir kavram olan kitap, bilgiden sonra sıklığı en fazla olan kavramdır (bkz. Tablo 3).

Tablo 3

Kitap Kavramının Şûra Kararlarındaki Yeri

Şûra numarası	Yıl	Karar / Sayfa numarası	Kararlarda geçme sıklığı
Ş1	1939	K4	2
Ş2	1943	K2, K3, K4	3
Ş7	1962	S10	3
Ş9	1974	K85, K86, K87, K88, K95, K96, K100, K101, K102, K104, K105, K123	26
Ş10	1981	K7	1
Ş11	1982	S9, S33	6
Ş12	1988	S9, 11, S12, S15, S16, S17	10
Ş15	1996	S4, S11, S16, S19, S20	6
Ş16	1999	S7	1
Ş17	2006	S9	1
Ş18	2010	S9, S12	5
Ş20	2021	K46, K54, K57	3

Şûra kararlarında bahsi geçen kitap kavramı “ders kitabı” olarak ele alınmış olup kütüphanedeki kaynaklara atıfta bulunan kararın 11. ve 20. şûraya ait olduğu görülmüştür:

- Ş11 S9: “Eğitimin her kademesinde Türkçenin öğretimine önem verilmelidir. Bu bağlamda öğrencilere kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırılmalıdır. ...”
- Ş20 K87: “Okullarda bulunan kütüphanelerin içerikleri zenginleştirilmeli ve çeşitliliği kaynak da ayrılarak artırılmalıdır. Okul kütüphaneleri kamu kurum ve kuruluşlarının dergi, kitap, dijital yayınları ile desteklenmelidir ve yurt dışındaki Türk öğrencilerin kullanımına da açılmalıdır.”

Millî Eğitim Şûralarında “kütüphane” kavramına ilişkin alınan kararlara ait bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Kütüphane Kavramının Şûra Kararlarındaki Yeri

Şûra numarası	Yıl	Karar / Sayfa numarası	Kararlarda geçme sıklığı
Ş7	1962	S10	11
Ş9	1974	K18, K36	2
Ş11	1982	S24	2
Ş12	1988	S7	1
Ş15	1996	S15	2
Ş18	2010	S8	1
Ş20	2021	K42, K44, K48, K57	5

Şûralarda kütüphanelerin iş ve işleyişine yönelik doğrudan kararlar bulunmaktadır. 7. Millî Eğitim Şûrasına ait dokümanlarda bu kararların ve içeriğinin detayları olup; karar metninde yalnızca ilgili konular başlıklar hâlinde yer almıştır: “Kütüphaneler başlığı altında yer alan «Halk Kütüphaneleri», «Okul Kütüphaneleri», «Personel Yetiştirme», «Kütüphaneler Arası İş Birliği» ve «Derleme» konularında Koordinasyon Grubunca hazırlanan ve Millî Eğitim Şûrasınca kabul edilen teklifler uygun görülmüştür. Bu konularla ilgili müteakip çalışmalar Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne yürütülecektir.” (Ş7 S10).

Kütüphane kavramı her ne kadar 7. şûra kararlarında kendine yer edinse de bu kavram ilk kez 1. Millî Eğitim Şûra dokümanında yer alan Mehmet Emin Erişgil’in (T.C. Maarif Vekilliği, 1939, s. 429) ve Hasan Ali Yücel’in (T.C. Maarif Vekilliği, 1939, s. 16) konuşmasında geçmiştir. Birinci şûrada kütüphane konusu gündeme gelirken ilgili konunun karara yansımaları yedinci şûrayı bulmuştur.

Kütüphaneden sonra kütüphaneyle önemli ilişkisi bulunan kütüphaneci kavramına ait bulgular ise Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Kütüphaneci Kavramının Şûra Kararlarındaki Yeri

Şûra numarası	Yıl	Karar / Sayfa numarası	Kararlarda geçme sıklığı
Ş8	1970	K32	1
Ş11	1982	S24	1
Ş20	2021	K52	1

Kütüphaneci kavramının yer aldığı kararların metinleri:

- Ş8 K32: “Bu gruba giren programlar az masraflı tesis, araç ve gereç isteyen çalışma alanlarını kapsar: büro eğitimi ve sekreterlik, muhasebe, turizm (tercüman rehberlik), kooperatifçilik, teknik ressamlık, ev ekonomisi, sağlık eğitimi, tarım (tavuççuluk, arıcılık, meyvecilik, tarım endüstrisi gibi) kütüphanecilik, güzel sanatlar (resim, müzik, sahne sanatları gibi).”
- Ş11 S24: “Raporda mevcut uzmanlık alanlarına okul kütüphanelerinin daha iyi çalıştırılması amacıyla bir “okul kütüphaneciliği uzmanlığı” eklenmesi teklifi benimsenmiştir.”
- Ş20 K52: “Eğitim kurumlarına uzman kütüphaneci, sağlık personeli (hemşire), teknik eleman, temizlik ve güvenlik personeli istihdam edilmelidir.”

Kütüphaneci, 8. şûrada bir program ve meslek adı olarak yer alırken 11. ve 20. şûrada okul kütüphanelerinde kütüphanecinin sorumlu olmasını gerektiren kütüphaneci mesleği olarak yer almıştır. Uzman kütüphanecinin ise en az lisans düzeyinde kütüphanecilik eğitimi almış kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Kütüphaneciliğin meslek hâline gelmesi ve bunun bir yükseköğretimde varlığının olmasını Mehmet Emin Erişirgil, 1. Millî Eğitim Şûrasında öneri olarak sunmuştur. Kütüphanecilik alanına dair henüz Ankara Üniversitesi’nde bir kürsü kurulmadan önce 1939 yılında 1. Millî Eğitim Şûrasında kütüphaneciliğin meslek statüsü kazanması önerileri görüşülmüştür. Erişirgil’in konuya dair konuşması (T.C. Maarif Vekilliği, 1939, s. 430):

Kütüphane dâvasına gelince: Kütüphane memurları için de kanun çıkarmak lüzumunu temenni ettik. Yalnız millî kütüphane için değil, yüksek mektepler kütüphane memurluğu da gayet nazik bir meslektir. Bunu şerefli bir meslek haline getirmeliyiz. Bu olmadıkça kütüphanelerimize memur bulamayız. 6-8 bin ciltli bir kütüphaneyi tanzim etmek öyle güç bir iştir ki meslek haline getirilmedikçe ve şerefli bir iş haline sokulmadıkça bu iş son derece güç olur. Hülâsa olarak yüksek öğretim meselesine heyetimizin düşünceleri bunlardır. ...

Kütüphaneciliğin üniversitede kürsü olması ilk şûrada gündeme getirilse de bu konudaki çalışmalar 1950’li yılları bulmuştur. Türkiye’deki ilk Kütüphanecilik Bölümü Ankara Üniversitesi’nde açılmıştır (1953). Daha sonra İstanbul Üniversitesi’nde açılmıştır (1963). 7. Millî Eğitim Şûrasında bu konuya dair bir tavsiye kararı alınmıştır. İlgili tavsiye kararları, karar dokümanlarında açıkça yer almadığı için şûra dokümanından erişilen karar metni: “Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsüne paralel olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde bir Kütüphanecilik Enstitüsü açılmalıdır.” (T. C. Millî Eğitim Bakanlığı, 1962, s. 267).

Kütüphaneciden sonra okul kütüphanesi kavramına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo 6'dan anlaşıldığı üzere okul kütüphanesi kavramı da kütüphaneci kavramı gibi şûra kararlarında oldukça az ele alınmıştır.

Tablo 6

Okul Kütüphanesi Kavramının Şûra Kararlarındaki Yeri

Şûra numarası	Yıl	Karar / Sayfa numarası	Kararlarda geçme sıklığı
Ş7	1962	S10	1
Ş11	1982	S24	1
Ş20	2021	K57	1

Okul kütüphanesi kavramının yer aldığı kararların metinleri ise şu şekildedir:

- Ş7 S10: "Kütüphaneler başlığı altında yer alan 'Halk Kütüphaneleri', 'Okul Kütüphaneleri', 'Personel Yetiştirme', 'Kütüphaneler Arası İş Birliği' ve 'Derleme' konularında Koordinasyon Grubunca hazırlanan ve Millî Eğitim Şûrasınca kabul edilen teklifler uygun görülmüştür. Bu konularla ilgili müteakip çalışmalar Kütüphaneler Genel Müdürlüğünce yürütülecektir."
- Ş11 S24: "Raporda mevcut uzmanlık alanlarına okul kütüphanelerinin daha iyi geliştirilmesi amacıyla bir 'okul kütüphaneciliği uzmanlığı' eklenmesi teklifi benimsenmiştir."
- Ş20 K57: "Okullarda bulunan kütüphanelerin içerikleri zenginleştirilmeli ve çeşitliliği kaynak da ayrılarak artırılmalıdır. Okul kütüphaneleri kamu kurum ve kuruluşlarının dergi, kitap, dijital yayınları ile desteklenmelidir ve yurt dışındaki Türk öğrencilerin kullanımına da açılmalıdır."

7. Millî Eğitim Şûrasında kütüphanelere ve kütüphane türlerine ele alınan kararlardan okul kütüphaneleri özelinde şûraya sunulan ve kabul gören teklif maddelerinin şûra dokümanındaki detaylı maddeleri (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 1962, s. 266-267):

1. İlk ve orta öğretim okul kütüphanelerinde kütüphane idaresinden müdüre karşı sorumlu tek şahıs kütüphaneci müdür yardımcısı olmalıdır.
2. Okul kütüphanelerinin teftişi kütüphaneci müfettişler tarafından yapılmalıdır.
3. Köy okullarında birkaç köyü içine alan bölge köy okulu kütüphaneleri kurulmalıdır.
4. Orta öğretim okulları kütüphaneleri tam teşekküllü kütüphaneler olmalıdır.
5. Yeni yapılacak okullarda modern kütüphane icaplarına göre gerekli planlamaya gidilmelidir.

6. Okul kütüphaneleri halk kütüphaneleriyle işbirliği yapmalıdır.
7. İlkokulun üçüncü sınıfından itibaren ortaokul ve lise sınıflarında, ayrıca ilköğretim okullarında Türkçe dersleri müfredatı için kütüphaneciliğe yer verilmelidir.
8. İlk ve orta öğretim okul kütüphanelerinin kuruluş, teşkilât, okul-aile birliği ile münasebetler, satın alma ve bağış, kütüphane tesisleri, kütüphanenin çalışma programı, kitap revizyonu, iare işleri ve geçici hükümler gibi çeşitli fonksiyonlarını ve bu fonksiyonları nasıl yerine getireceğini belirten 40 maddelik bir okul kütüphaneleri yönetmeliği hazırlanmıştır. Bu yönetmelik rapora eklenmiştir.

Bunların yanı sıra bazı şûra kararlarında (Ş9 K123, Ş11 S33, Ş15 S4) “kitaplık” ifadesi yer almakta olup bu kararlarda da okul kütüphanesinden bahsedildiği tahmin edilmektedir.

Şûra kararlarında yer alan okuma kavramının durumu ortaya koyan bulgular ise Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Okuma Kavramının Şûra Kararlarındaki Yeri

Şûra numarası	Yıl	Karar / Sayfa numarası	Kararlarda geçme sıklığı
Ş2	1943	K4	1
Ş6	1957	K8	1
Ş7	1962	S6	1
Ş11	1982	S10, S34	2
Ş12	1988	S12	1
Ş15	1996	S8, S15	3
Ş17	2006	S10	2
Ş19	2014	K1.8.2	1
Ş20	2021	K42, K60	2

Okuma kavramına dair analiz sonucunda dokuz şûrada ilgili kelimeye rastlanılmış olsa da hepsi kitap okumayla ilgili değildir. Örneğin Ş2 K4’te okuma kavramı, kitaplarda yer alan “okuma parçası” şeklinde; Ş6 K8’de ve Ş11 S10’da ise okuryazar anlamına gelen “okuma yazma” şeklinde geçmiştir. Ş7 S6’da eğitim görme anlamında geçmiştir. Ş12’de kitap okuma sevgisiyle ilgili karar yer alırken Ş17’de “okuma uzmanı” ve “kitap okuma sevgisi” tamlamaları yer almıştır. Ş17’de belirgin bir şekilde kitap okuma fiiline yer verilmiştir. Ş20 K42 ve K60’ta okuma fiiline yakın olarak okuma kavramı yer almıştır.

- Ş12 S12: "Öğrencilere okuma sevgi ve alışkanlığının kazandırılması; bunun için, ilkokuldan başlayarak, sınıf seviyesine göre Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca tespit edilmiş, edebi değer taşıyan, yılda en az beş kitabın okutulması."
- Ş17 S10: "Eğitimin her kademesinde Türkçenin öğretimine önem verilmelidir. Bu bağlamda öğrencilere kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırılmalıdır. ..."
- Ş20 K42: "Öğrencilere okuma kültürü kazandırmak için tüm paydaşları kapsayan çalışmalar yapılmalıdır. Bu çerçevede okul ve kütüphane iş birlikleri de artırılmalıdır."
- Ş20 K60: "... Ayrıca öğrencilerin okuma, matematik ve fen alanlarında temel yeterlik seviyesine erişebilmeleri için destek mekanizmaları oluşturulmalıdır."

Ş20 K42'de olduğu gibi Ş19 K1.8.2 de okuma kültürüne yönelik bir karardır: "İlkokulda okuma kültürünün kazandırılmasına yönelik etkinliklerin yapılması".

Çalışmanın alt araştırma sorusu "1939-2021 yılları arasında yapılan Millî Eğitim Şûralarında 'okul kütüphanesi' ve 'kütüphaneci' kavramları bir arada (aynı karar içinde) kullanılmış mıdır?" şeklinde belirlenmiştir. Bu soruya ait bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Okul Kütüphanesi ve Kütüphaneci Kavramlarının Bir Arada Geçtiği Kararlar

Şûra numarası	Yıl	Karar / Sayfa numarası	Kararlarda geçme sıklığı
Ş11	1982	S24	1
Ş20	2021	K52	1

Tüm şûra kararları içinde araştırmanın yedinci alt sorusuna karşılık gelebilecek sadece iki karar bulunmaktadır. Okul kütüphanesi ve kütüphaneci kavramlarının bir arada geçtiği kararların metinleri:

- Ş11 S24: "Raporda mevcut uzmanlık alanlarına okul kütüphanelerinin daha iyi çalıştırılması amacıyla bir 'okul kütüphaneciliği uzmanlığı' eklenmesi teklifi benimsenmiştir."
- Ş20 K52: "Eğitim kurumlarına uzman kütüphaneci, sağlık personeli (hemşire), teknik eleman, temizlik ve güvenlik personeli istihdam edilmelidir."

11. şûranın ilgili kararında uzman kütüphanecinin okul kütüphanesinde istihdam edilmesini doğrudan anlamak mümkün olmasa da 20. şûranın ilgili kararında doğrudan anlamak mümkündür. Uzman kütüphaneci, lisans düzeyinde kütüphanecilik eğitimi almış bir kütüphanecidir. Her iki karar, okul kütüphanesinin daha iyi hizmet vermesi amacıyla kütüphanede uzman kütüphanecinin istihdam edilmesi gerekliliğine vurgu yapmaktadır

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, 1939-2021 yılları arasında alınan Millî Eğitim Şûra kararlarında okul kütüphanelerinin yerini ortaya koymak amacıyla şûra kararlarında geçen “bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi, okuma” kavramları analiz edilmiştir. Alanyazında bu konuda (şûraların ele alındığı) yapılmış çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Literatür kısmında sunulan benzer çalışmalardan (Önal, 1986; Bayraktar ve Duman, 1982; Sefercioğlu, 1970) farklı olarak bu çalışmada tüm şûra kararları, alanla ilgili olabilecek kavramlar çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu nedenle, çalışmadan elde edilen sonuçların sonraki çalışmalara örnek olmasının yanı sıra, alanyazına bu konuda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türk millî eğitim sisteminin ve sorunlarının tartışıldığı Millî Eğitim Şûraları toplumun her kesiminden insana açık olup geçmişten bugüne bilimsel öneriler üretmekte, eğitim uygulama ve politikalarına yön vermeye devam etmektedir. Millî Eğitim Şûrasında onaylanan kararlar şûra kararı olarak Millî Eğitim Bakanlığına tavsiye niteliğinde sunulmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı alınan kararları uygulamakta ya da hükümete öneri olarak sunmaktadır. Bu nedenle Millî Eğitim Şûrasında alınan kararların uygulamaları bakanlığın gayreti ve hükümetin konuya yaklaşımı paralelinde gerçekleşmekte, hayata geçirilmektedir. Dolayısıyla alınan kararların tavsiye niteliğinde olması ve buna bağlı olarak kararların herhangi bir yaptırım gücünün olmaması şûraların en büyük sorunudur.

İlk şûranın yapıldığı 1939 yılından bu yana toplamda 20 tane Millî Eğitim Şûrası toplanmıştır. Bu şûralar sırasıyla; 1939, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1962, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2006, 2010, 2014 ve 2021 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu şûralarda; bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi ve okuma kavramlarıyla ilgili alınan kararların analizi doğrultusunda, okul kütüphanesinin eğitimle pozitif ilişkisi ve eğitimin yapı taşlarından olmasına rağmen şûra kararlarında gerekli ilgiyi görmediği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları göstermiştir ki Millî Eğitim Şûrası kararlarında bilgi, kitap, kütüphane, kütüphaneci, okul kütüphanesi, okuma kavramlarına ilişkin on sekiz şûrada kararlar alınmıştır. Ancak eğitimi destekleyen, öğrencilerin kişisel gelişim ve kültürel bilgi birikiminin artmasına yardımcı olan, onları bulunduğu yüzyılın gereksinimlerine ve becerilerine adapte eden okul kütüphaneleri şûra kararlarına geç yansımıştır. 1962 yılında gerçekleştirilen 7. şûrada alınması, okul kütüphanelerinin öneminin ve gerekliliğinin daha önceki şûralarda gündeme alınmadığını göstermektedir. MEB, yeni Türkiye Devleti kurulduğu yıllarda ünlü eğitimci John Dewey’i davet etmiş, Dewey Türk eğitimi hakkında yazdığı Türkiye Maarifi Hakkında Rapor’unda (Dewey, 1939) okul kütüphanelerinin gerekliliğini o zamanlar vurgulamıştır. Ancak şûralarda bu konuya dair kararlar 1960’lı yıllardan sonra alınmaya başlamıştır.

Okul kütüphanesinden sorumlu ve kütüphanede görev yapacak kişi, lisans düzeyinde kütüphanecilik mezunu bir kütüphaneci olmalıdır. Yani meslekî bilgiye sahip bir kütüphaneci olmalıdır ki kütüphanenin misyonu ve vizyonu yerine getirilsin. Tavsiye kararlarında okul kütüphanelerinde kütüphanecinin görevlendirilmesi bağlamındaki karar ancak 11. Şûrada (1982) alınmıştır. 21. yüzyıla yaklaşıırken içinde bulunulan yüzyılda gerçekleştirilen şûralarda alınan kararlarda okul kütüphanesine ve kütüphaneciye önemli ölçüde vurgu yapılmadığı anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak 20. yüzyılda okul kütüphanelerinin varlığının ve öneminin yalnızca raporlarda, resmî kaynaklarda ve kâğıt üzerinde kaldığı sonucuna varılmaktadır. En son 2021 yılında toplanan 20. şûrada uzman kütüphanecinin istihdamıyla ilgili karar alınmıştır. MEB'in okul kütüphaneleri için gerçekleştirdiği projeler göz önüne alındığında okul kütüphanelerinin öneminin ve kütüphanelerin, gereken ilgiyi 21. yüzyılda görmeye başladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın bulgularına ve sonuçlarına dayanarak birtakım öneriler sunmak mümkündür. Bu öneriler aşağıda belirtilmiştir:

- Okul kütüphanelerinde uzman kütüphanecinin istihdam edilmesi konusuna dair kararın yalnızca Ş20'de geçmesi okul kütüphanelerinin hizmetlerini nitelik yönünden eksik bırakmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı kendisine bağlı tüm okul kütüphanelerinde istihdam edilmek üzere kütüphaneci kadroları açmalıdır. Çünkü öğrencilerin doğru bilgiye, doğru zamanda, doğru yerden erişebilmelerine yardımcı olacak en doğru kişi lisans düzeyinde Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu bir kütüphanecidir. Bu sebeple okul kütüphanesinde bu nitelikte bir kütüphanecinin istihdam edilmesi gerekmektedir.
- Merak eden, okuyan, düşünen, sorgulayan ve eleştiren öğrencilerin yetiştirilmesi için öğrencileri kitap okumaya teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda okul kütüphaneleri öncü konumda olacağı için okul kütüphanelerine okul yönetimi ve bakanlık gerekli ilgiyi göstermelidir. Kütüphanenin zenginleştirilmesine yönelik karar sadece Ş20'de (bkz. Tablo 3) alınmıştır. Kütüphane kaynaklarında nicelik ve nitelik yönünden düzenleme olmasının anlaşıldığı karar doğrultusunda ilgili merciler, kütüphanelere maddi ve manevi desteği sağlamakla birlikte okul kütüphaneleriyle olan iş birliklerini artırmalı ve sağlamlaştırmalıdır.
- Okulların ve eğitim sisteminin önemli bir parçası olan okul kütüphanelerine şûra kararlarında sürekli olarak (her şûrada) yer verilmelidir. Günümüze kadar gerçekleştirilen yirmi şûra arasından sadece üç tanesinde (Ş7, Ş11, Ş20) okul kütüphanesine yönelik karar bulunmaktadır (bkz. Tablo 1). Bundan sonra gerçekleştirilecek her şûrada alınan tavsiye kararları arasında okul kütüphanelerine yönelik kararlara da yer verilmelidir. Bu kararlar gerekli ve ilgili merciler tarafından uygulamaya dökülmelidir.

- Okul kütüphanelerine yönelik gerçekleştirilen projelerin sürekliliği sağlanmalıdır. Belirli aralıklarla etki değerlendirme çalışmaları yapılarak projelerin eksik ya da hatalı yönleri düzeltilmelidir.

Yukarıda sunulan önerilerin uygulanması hâlinde okul kütüphanelerinin gerekli desteği ve ilgiyi görmesi mümkün olacaktır. Dolayısıyla okul kütüphanelerinin misyonu doğrultusunda öğrencilerin, eğitim sisteminin ve toplumun olumlu gelişmeler göstereceği düşünülmektedir.

Teşekkür

Gerek bu çalışmanın temeli olan araştırma raporunun her sürecinde gerekse görüş niteliğindeki bu çalışmanın ortaya çıkmasında, yönlendirici bilgileri, fikir ve önerileriyle bana destek olan sevgili hocam Doç. Dr. Semanur Öztemiz'e, çalışmayı okuyup geri bildirimlerini sunan arkadaşım Zeynep Çitil'e içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Çıkar Çatışması

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Kararları ve İzinler

Çalışma, Etik Kurul Kararı ve izni gerektirmeyen bir çalışmadır.

Kaynakça

- VIII. Millî Eğitim Şûrası. (1970). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165001_8_sura.pdf
- X. Millî Eğitim Şûrası. (1981). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165120_10_sura.pdf
- Bayraktar, N. ve Duman, H. (1982). Yeni Türk milli eğitim sistemi içinde kütüphane ve özellikle okul kütüphanesinin yeri. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 31(3), 110-114.
- Bowen, G. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <http://dx.doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Cumhuriyetin İlk Dönemi Eğitim Kurumları (1921-1926) Telif ve Tercüme Heyeti. (2017). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164441_heyeti_ilmiye.pdf
- Dağhan, G., Kalaycı, E. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Millî Eğitim Şuralarındaki teknoloji politikalarının incelenmesi. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri içinde (s. 837-893). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Deniz, M. (2001). *Millî eğitim şuralarının tarihçesi ve eğitim politikalarına etkileri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Dewey, J. (1939). *Türkiye Maarifi Hakkında Rapor*. Maarif Vekilliği.

- Durukan, A. Y. (2015). Neden kütüphane öğretmenine ihtiyacımız var? *Türk Kütüphaneciliği* 29(1), 46-49.
- Durukan, A. Y. (2019). Okul kütüphaneleri. Mehmet Ali Akkaya ve Hüseyin Odabaş (Yay. haz.). *Bilgi merkezleri: Kütüphaneler-müzeler-arşivler* içinde (s. 173-198). Hiperyayın.
- Efendioğlu, N. (2013). *Millî Eğitim Şuralarında din eğitimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (2022). *Türk Dil Kurumu sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Hetenyi, G., Lengyel, A. Dr., ve Szilasi, M. Dr. (2019). Quantitative analysis of qualitative data: Using Voyant Tools to investigate the sales-marketing interface. *Journal of Industrial Engineering and Management*, 12(3), 393-404. <http://dx.doi.org/10.3926/jiem.2929>
- Hoepfl, M. C. (1997). Choosing qualitative research: A primer for technology education researchers. *Journal of Technology Education*, 9(1), 47-63.
- IFLA Okul Kütüphaneleri Rehberi (Arioğlu, S. ve Durukan, A. Y., Çev.). (2015). <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-tr.pdf>
- IFLA/ UNESCO. (2000). Okul kütüphanesi bildirgesi. (İnci Önal, Çev.). <https://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/slm-tr.pdf>
- Kapluhan, E. (2015). 1921 Maarif Kongresi'nin Türk eğitim tarihindeki yeri ve önemi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 123-134. <http://dx.doi.org/10.17828/yasbed.05955>
- Keskin, İ. ve Yazar, T. (2018). Millî Eğitim Şuralarında değer, ahlak ve karakter eğitimi ile ilgili alınan kararların değerlendirilmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 386-405.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Merey, Z. ve Kaymakçı, S. (2018). Millî Eğitim Şuraları'nda vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları eğitimine ilişkin alınan kararların değerlendirilmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 15(1), 819-854. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyu.2018.88>
- Miller, A. (2018) Text mining digital humanities projects: Assessing content analysis capabilities of voyant tools. *Journal of Web Librarianship*, 12(3), 169-197. <http://dx.doi.org/10.1080/19322909.2018.1479673>
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (2011, 14 Eylül). *Resmî Gazete*, no. 652. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi. (2006). *Tebliğler Dergisi*, 2590. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/548.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği. (2001, 22 Ağustos). *Resmî Gazete*, no. 24501. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/08/20010822.htm#7>

- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği. (2012, 12 Eylül). *Resmî Gazete*, no. 28409. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/09/20120912-3.htm>
- Morgan, H. (2022). Conducting a qualitative document analysis. *The Qualitative Report*, 27(1), 64-77. <http://dx.doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5044>
- Önal, H. İ. (1986). Türkiye’de okul kütüphanelerinin hizmet vermesini etkileyen yönetsel faktörler. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 35(1), 17-30.
- Önal, H. İ. (2015). Okul kütüphaneleriyle öğrencilerin 21. yüzyıla hazırlanması. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(208), 233-248.
- Önal, H. İ. ve Alaca, E. (2019). Bilgi erişim sürecinde gençlere okul kütüphanesi hizmetlerinin sağlanması. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(19), 121-141.
- Önal, H. ve Topçu, Ö. Ş. (2013). Eğitimi gerçekleştirmek: Öğretim programlarında okul kütüphanelerinin yeri. *Bilgi Dünyası*, 14(2), 306-328. <http://dx.doi.org/10.15612/BD.2013.123>
- Özkan, M. (2020). Eksiğiz: Onlar bizsiz, biz onlarsız. Açık Bilim ve Bilimsel İletişim: 4. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrenci Kongresi, 16 Nisan 2020, Genişletilmiş Bildiri Özetleri içinde (ss. 54-57). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Öztemiz, S. (2021). Gülün Adı ve Benim Adım Kırmızı romanlarında kitap ve kütüphane kavramı: Voyant araçlarıyla yapılan bir değerlendirme. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek (Ed.). *Türk edebiyatında kitap* kütüphane ve okuma kültürü içinde (551-568). Ankara: Hece Yayınları.
- Öztemiz, S. ve Özel, N. (2020). Dijital insani bilimler araçları üzerine bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 60(1), 390-414. <http://dx.doi.org/10.33171/dtcjournal.2020.60.1.19>
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256. <http://dx.doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sampsel, L. J. (2018). Voyant tools. *Music Reference Services Quarterly*, 21(3), 153-157. <http://dx.doi.org/10.1080/10588167.2018.1496754>
- Sefercioğlu, N. (1970). Türk Kütüphaneciler Derneğinin VIII. Millî Eğitim Şûrası Başkanlığına sunduğu, okul kütüphanelerine ilişkin mutıra. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 19(4), 349-352.
- Serçin, F. (2019). 2008- 2018 yılları arasında yapılan Millî Eğitim Şuralarında eğitim yönetimi ve denetimi alanında alınan kararlar [Tezsiz yüksek lisans projesi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Şahin, F. Y. (2012). Türk Millî Eğitim Şuraları’nda (1939-2010) psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili alınmış olan kararların değerlendirilmesi. *Journal of Social Studies Education Research Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 95-118.
- Şenyurt, Ö. (2018). *Türk millî eğitim sisteminde bilgi okuryazarlığı gereksinimlerinin karşılanması* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Hacettepe Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/5408>
- T.C. Maarif Vekilliği. (1939). *BİRİNCİ MAARİF ŞÛRASI 17-29 TEMMUZ 1939*. Maarif Vekâleti.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (1962). *YEDİNCİ MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI 5-15 ŞUBAT 1962*. Maarif Vekâleti.

- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *20. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Kurul ve Şûra İşleri Daire Başkanlığı.
- T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2022, 24 Şubat). *Geçmişten Günümüze Millî Eğitim Şûraları*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>
- Yazar, T. ve Keskin, İ. (2018). Millî Eğitim Şûralarında yaşam boyu öğrenme, halk eğitimi, yetişkin eğitimi ve yaygın eğitimi ile ilgili kararların değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 15(1), 63-83. <http://dx.doi.org/10.26650/hayef.2018.15.1.0002>
- Yılmaz, E. (2015). Eğitimde okul kütüphaneleri: Türkiye'de durum. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(208), 259-286.